

EN TIDNING FRÅN KRIS, KRIMINELLAS REVANSCH I SAMHÄLLET • #4 2020

VAGEN UT

VÅLDETS ANSIKTEN

ETT NYTT RIKSTÄCKANDE PROJEKT OM UTSATTA MÄNNISKOR I CORONAPANDEMINS SPÅR.

SIDAN 10

KRIS-DAGARNA

KRIS OCH UNGA KRIS VISION INFÖR FRAMTIDEN: ATT SKAPA EN VI-KÄNSLA!

SIDAN 6

TEMA SUNDSVALL

SIDAN 18-22

24

**KRIS
STOCKHOLM
INYA
LOKALER**

VÄGEN UT

VÄGEN UT ISSN 1651-4254

Utgivare: KRIS Riksförbund

Ansvarig utgivare: Germay Woldu

AD/Layout: Bob Reklambyrå

Tryckeri: Norrköpings Tryckeri AB

Medlemsutskick: KRIS Riksförbund

Företagsannonsering & Prenumeration:

Team Work Trading AB

Kontakta VÄGEN UT:

Gröndalsvägen 194 • 117 69 Stockholm

e-post: redax@krisvagenut.se

Hemsida: www.krisvagenut.se

#4 2020

4 LEDARE: VÅLD FÖDER VÅLD

Det brutala våldet ökar i samhället. Hur kan vi vända denna farliga utveckling?

6 KRIS-DAGARNA STÄRKTE VI-KÄNSLAN

Under två dagar i september samlades företrädare för KRIS och Unga KRIS från hela landet till de allra första KRIS-dagarna någonsin.

10 PROJEKT: VÅLDETS ANSIKTEN

Våldets ansikten är ett projekt där kvinnor med erfarenhet av våld i nära relationer hjälper andra utsatta kvinnor och barn.

Det finns många vägar ut ur kriminaliteten. Ett sätt är att prova på att vara skådespelare.

18 UNGA KRIS SUNDSVALL

Jonathan Windeskog och Tony Arksand, båda med en kriminell bakgrund, startar nu Unga KRIS Sundsvall för att hjälpa andra ungdomar och unga vuxna.

20 REVANSCH FÖR ING-MARIE OCH PERNILLA

I Sundsvall möter vi också Ing-Marie och Pernilla som delar med sig av sina erfarenheter av ett hårt liv.

24 KRIS STOCKHOLM I NYA LOKALER

KRISare från norr till söder var med när KRIS Stockholm invigde sina nya lokaler.

27 JULNÖTTER OCH KORSORD

LEDARE

VÅRA BARN SKA INTE BO I ETT OTRYGGT SVERIGE

Vi kan fortfarande vända den utveckling vi ser av ett samhälle med brutalt våld, men det krävs att vi ser vad vi själva gör. Våld föder våld. Män har ett ansvar att visa andra män vad som är bra värderingar. Vuxna har ett ansvar att barn får en trygg uppväxt.

Natten till lördagen blev min väns dotter brutalt rånad och misshandlad av en annan tjej. Hon blev skuren med en flaska på flera ställen i ansiktet och på kroppen och fick sy totalt 40 stygn. Allt för en jacka! För ett par månader sedan miss-tänkts två 16-åriga pojkar ha blivit rånade, torterade och våldtagna på en kyrkogård av en 18-åring och 21-åring.

Jag sade just till min fru vid middagsbordet att det är tur att vår lilla flicka är så liten fortfarande. Hon har just fyllt sex. Då har Sverige några år på sig att vända den här fruktansvärda brutaliteten av våld som vi befinner oss i just nu, innan det är dags för henne att börja gå ut med kompisar med mera som tonåringar gör och som de ska kunna göra utan att bli rånade, våldtagna, misshandlade och så vidare. Sverige är just nu ingen trygg plats för våra barn att växa upp i. Det gör ont i mig att behöva säga så då jag alltid känt mig privilegierad att bo i Sverige.

Vi vet att våld föder våld. Vi vet att ett barn som blir våldsutsatt i det hem som ska vara barnets trygga plats med stor sannolikhet själv kommer att utsätta andra för våld.

Inte för att han eller hon vill, utan för att man inte vet annat. Smärtan kommer ut i ilska. Det här barnet är egentligen bara ledset och får inte sina behov tillgodosedda. Oavsett om man får en toffel i huvudet av mamma, knytnävslag av pappa eller kanske blir utsatt för psykiskt våld i form av kränkningar, fula ord och bara får skäll hela tiden istället för att få kärlek, trygghet och bli lyssnad på så är man utsatt för våld.

Jag har själv varit där. När jag var fem år kom jag till Sverige. Efter bara ett par år i skolan blev jag retad för att jag inte såg ut som de andra i klassen. Jag hade en annan hudfärg. Jag sökte tröst hos en familjemedlem, men fick istället höra att jag får klara mig själv, och då och då fick jag en och annan lavett. Övergivenheten jag kände och utanförskapet i skolan bildade ett svart hål inombords och allt kom ut i ilska. Jag blev utåtagerande och började slåss. Man såg mig som ett problembarn fast jag egentligen bara var en övergiven, ledsen pojke.

För att komma till bukt med en del av problemen vi har i dagens Sverige så måste vi förstå att allting börjar i hemmen. Hur kommunicerar vi med våra barn? Det spelar ingen roll att polisen kör hem minderåriga pojkar och flickor till deras föräldrar och informerar dem om att deras barn har blivit gripna för ett brott. Tyvärr så kommer många av de barnen, speciellt i segregerade områden, få stryk av mamma eller pappa när polisen har åkt och resultatet blir att barnen går ut och gör ännu mer brott. Det spelar ingen roll att socialtjänsten blir inkopplade om inte hela familjen får hjälp att bryta destruktiva mönster.

Så vad kan jag göra för att bidra till att Sverige ska bli en tryggare plats för våra barn att växa upp i? Jag kan börja med mig själv. Jag kan prata med min lilla sex-åring om att hon alltid har rätt till sin egen kropp. Att kärlek INTE börjar med bråk och att ingen någonsin får kalla henne billig. Jag ser ibland i mitt Facebookflöde

hur män talar nedlåtande om kvinnor: "billig", "madrass", "lättfotad" och så vidare. Oftast scollar jag bara vidare eller tar bort personen. Ogillar att bråka i trådar på Facebook, men egentligen så har jag som man faktiskt ett jätteansvar att säga till manliga vänner och bekanta som talar nedlåtande om kvinnor och flickor. Jag har själv varit den personen en gång i tiden som kallat tjejer för fula ord, tagit en och annan tjej på rumpen och varit rent ut sagt för jävlig i vissa situationer.

Jag är tacksam att jag inte är den mannen i dag. Som man har jag faktiskt ett ansvar att tala om våld, sexism och machokultur. Jag jobbar på ett behandlingshem för unga grabbar och där har jag också ett ansvar att tala om våld. Mäns våld mot kvinnor, mäns våld mot män och så vidare. Våld kommer tyvärr alltid existera. Men kan vi minska våldet? Jag är övertygad om det, bara vi alla tar vårt ansvar. Allt från skola, socialtjänst, polis och så vidare, men framförallt vi föräldrar. Krama dina barn, lyssna på dina barn, be om ursäkt till dina barn när du gjort fel precis som vi lär dem att be om ursäkt när de gör fel. När de gör fel, berätta för dem att de gör fel, inte att det är fel på dem!

*Germay Woldu
Ansvarig utgivare och
ordförande RIKSKRIS*

Foto: Riccardo Palombo

Coronapandemin gör livet extremt tufft för den som redan befinner sig i uppförsbacke

Många är oroliga. För att själva bli smittade. För sin familj. För släktingar som är i riskgruppen. Men det finns också en stor oro inför framtiden. Konsekvenserna av pandemin kan bli att fler hamnar i arbetslöshet och att psykisk ohälsa och andra typer av utsatthet ökar.

Så nu behöver vi verkligen allt stöd vi kan få för att hjälpa de som är särskilt sårbara. Vi står alla inför en tung och utmanande tid, men även om det är svårt att veta exakt när, så kommer detta att gå över.

Tills dess kan vi alla göra vårt bästa för att göra livet lite lättare att leva för den som är extra utsatt.

Ditt bidrag kommer att göra stor skillnad, det kan du vara säker på.

Tillsammans ska vi ta oss igenom detta. Tack på förhand!

Swish: 123 90 055 39

Plusgiro: 90 05 53-9

Bankgiro: 90 055 39

90
KONTO | SVENSK
INSAMLINGS
KONTROLL

STÖDKRIS
HEDERLIGHET DROGFRIHET

KRIS-DAGARNA STÄRKTE VI-KÄNSLAN!

Under två dagar i september samlades företrädare för KRIS och Unga KRIS från hela landet till de första KRIS-dagarna någonsin. Ombord på en båt i Stockholms skärgård skulle man gemensamt utforma KRIS och Unga KRIS vision inför framtiden: Att skapa en vi-känsla!

Foto: Joakim Berndes

Det var i september, tidig höst, med det sista av sommarvärmen hängandes i luften, som KRIS:are och Unga KRIS:are från hela landet gick på båten M/S Vindhem. Båten låg förtöjd alldeles framför turistmagneten Kungliga Slottet i Gamla stan i Stockholm, men åkte senare under dagen ut i Stockholms vackra skärgård. Så började de allra första KRIS-dagarna.

Företrädare från lokalföreningarna samlades i salen på nedre däck. Intentionen med dagarna var tydlig från allra första början: att skapa en vi-känsla.

– Vi vill ta bort den här glipan som finns mellan föreningarna så vi kan jobba tillsammans. Vi behöver allihop för att kunna starta ett bättre samhälle och bort från missbruk, droger, kriminalitet och utanförskap och den psykiska ohälsan som svämmer över i hela landet, förklarade **Ali Reunanen**, sekreterare RIKSKRIS i sin presentation.

KRIS SKA BLI ETT BÄTTRE KRIS

KRIS ordförande **Germy Woldu** äntrade scenen, gav ett varmt välkomnande full med förväntan och förklarade att dagarna var något som startats och nu genomfördes efter en idé

Foto: Matthias Mattsson

Lennart Koskinen

av **Joakim Berndes**, IT-ansvarig, KRIS. Att bjuda in alla och få höra allas syn på hur KRIS ska bli ett bättre KRIS. Därefter gick **Jacob Fraiman**, Unga KRIS ordförande, upp på scen och förklarade att man med dessa dagar även ville råda bot på den klyfta som funnits mellan vuxna KRIS och Unga KRIS.

Introduktionen avrundades av **Lennart Koskinen**, föreläsare, tidigare biskop i Svenska kyrkan och enligt egen utsago "professionell medmänniska" som skulle komma att leda dagarna och följa med som en röd tråd mellan dagarnas angelägenheter. Han förklarade att han var utomstående med en stor kärlek för KRIS och det arbete KRIS gör för personer som behöver hjälp ut ur kriminaliteten, ett perspektiv han menade lyser med sin frånvaro i samhällsdebatten.

Den liknelse han gav i början var typisk för de tankeväckande perspektiv han gav med sina inspel. Att man inte lyfter ett piano själv utan tillsammans.

– Det bästa sättet att skapa ett "vi" är att göra saker tillsammans. Innan man gör det, behöver man i första hand, planera och fundera: vart är vi på väg?, sa Lennart Koskinen.

FRÅGORNA VAR MÅNGA

Med detta i åtanke kom en presentationsrunda, där alla, från KRIS Malmö i söder till KRIS Umeå i norr, fick presentera sig själva, sin roll och var de kom ifrån. Tonen var satt.

En timme avsattes till en frågestund om den granskning av utbildningsprojektet KRIS Livsstilskoordinator som uppmärksammats i medierna, där Arvsfonden pekat på oegentligheter i den ekonomiska redovisningen. En utbildning som Vägen ut skrev om förra numret, men som nu är pausad. Frågorna var många. Det som var tydligt var att initiativtagarna var stolta över det utbildningen åstadkommit där personer med bakgrund av kriminalitet, missbruk och olika neuropsykiatriska funktionsvariationer fått en utbildning och kommit ut i arbete. Men lokalföreningarna ska inte lastas för oklarheterna. Frågor lokalt bör hänvisas till riksförbundet.

FÖRELÄSARE OCH ÖVNINGAR

Upplägget för dagarna var bland annat att KRIS:arna fick lyssna på en rad föreläsare och mellan varven göra en del övningar. Den första av dessa var **Stefan Lahall**, Verksamhetsansvarig på studieförbundet NBV, som berättade om folkbildning, dess upplägg och KRIS och Unga KRIS roll i NBV.

– Det är viktigt för er att veta att det finns nitton medlemsorganisationer som äger, styr och leder NBV utifrån statens styrda syften, sa Stefan Hall och pekade på KRIS och Unga KRIS som två av dessa medlemmar, som också fyller syftena i att vara främja demokratin och mångfalden i samhället.

Det lyftes fram värdet av att KRIS och Unga KRIS håller en god kontakt med NBV, inte minst lokalt och att man har synpunkter och kommer med förslag.

SANNA OCH FALSKA NYHETER

Efter det gick Joakim Berndes, IT-ansvarig, igenom hur KRIS kan använda internet för att arbeta tillsammans, inte minst genom plattformen Workplace. Han gick igenom KRIS hemsida, mejladresser, medlemsregistret och KRIS och Unga KRIS på sociala media. På den senare punkten

underströk han vikten av samordning och gick senare in på vikten av att tänka källkritiskt.

– Vi behöver tänka till och värna om våra medmänniskor i KRIS. Då måste vi vara försiktiga med vad vi delar också, sa Joakim Berndes efter att ha testat KRIS:arna med lite sanna och falska nyheter.

Vivianne Lovelock, processledare och "en av KRIS största fan" gjorde en kort presentation om sitt arbete för Våra Gårdar, en organisation som samlar och stöttar nykterhetsrörelsens samlingslokaler. Hon berättade att KRIS kan få hjälp av Våra Gårdar med att hitta lokaler, söka pengar för upprustning av lokalerna och för verksamheten i lokalerna.

PRATA MED VARANDRA INTE OM VARANDRA

Efter de första föreläsningarna blev det en genomgång av KRIS historia och innebörden av att ha en vision, värdegrund och andliga principer. Utifrån detta sattes KRIS:arna i uppgift att i blandade grupper diskutera vad man vill med föreningen, en diskussion man uppmanades ta hem och föra vidare, till exempel på nätet. Efter denna diskussion fördes det

fram konkreta förslag som också genomförts, såsom en boendegrupp på Workplace. Andra förslag var mer inne på vad KRIS-medlemmarna vill att KRIS anda och KRIS ambition ska vara. Några av dessa var:

- Stärka vi:et. Bättre samarbete mellan föreningarna.
- Gå tillbaka till tolvstegsandan.
- Bättre struktur och kommunikation om till exempel avhopparverksamhet.
- Att KRIS ska finnas för alla som behöver hjälp, nationellt som lokalt.
- Att alla kriminella ska tillfriskna.
- Att KRIS ska arbeta för ett tryggt och drogfritt samhälle, ett samhälle där det finns utrymme att känna och tycka.
- Att bemöta andra som man själv vill bli bemött.
- Att ingen ska behöva dö i missbruk, ingen ska behöva dö ensam.
- Att prata med varandra, inte om varandra.

Den sista punkten fick rungande applåder. Just den demokratiska aspekten, där alla ska få göra sin röst, var en genomgående önskan bland alla grupper.

Den första dagen avslutades med att en märkbart rörd **Per-Uno "Putte"**

Foto: Matthias Matsson

Foto: Matthias Matsson

Hansson som tackades av för sin tid i KRIS. Han hade blivit utsedd till hedersmedlem för sitt engagemang som inkluderade bildandet av två lokalföreningar. Till sist fick KRIS:arna sjunga med i ett bejublat uppträdande av Vivianne Lovelock, som framförde ett antal gamla rockklassiker tillsammans med trubaduren **Ken Sundberg**.

KRIS BASIC

Under dag två delades KRIS:arna in i grupper regionsvis för att diskutera det nya studiematerial som ska ingå i nya KRIS Basic. Det innebar diskussioner kring hur några av KRIS tolv traditioner kan tillämpas. Under till exempel diskussionen om den första traditionen ("Vår gemensamma välfärd bör komma i första hand; personlig utveckling är beroende av KRIS enighet") lyftes värdet av både morgon- och eftermiddagsmöten ("utblås") upp. Under andra traditionen diskuterades innebörden av de fyra andliga principerna: Hederlighet, drogfrihet kamratskap och solidaritet. Det lyftes fram att det inte får finnas några gråzoner. Att en god kamrat är ärlig. Att tänka på hur man talar, inte romantisera en kriminell livsstil och missbruk. Uppmuntra till tolvstegsmöten. Att inte döma och analysera andras delningar.

Under dagens gång presenterade **Sara Woldu**, KRIS Stockholms ordförande också "Våldets ansikten", ett projekt mot våld i nära relationer under coronapandemin (se sidan 11). KRIS anstaltsverksamhet presenterades tillsammans med ett nationellt program och RIKSKRIS policy gentemot Kriminalvården.

ETT EFTERLÄNGTAT INITIATIV

Att stärka vi:et var fokus även denna dag. Det framhövdes inte minst att det fanns chans för en förändring mot den glipa som existerat tidigare mellan "vuxna" KRIS och Unga KRIS. Jacob Fraiman berättade om Unga KRIS skolverksamhet och lyfte fram kommunikation med skolorna man föreläser med, identifiera vilka problem som finns och att stanna kvar efter föreläsningen, till exempel vid lunchen, eftersom elever som inte vågar ställa frågor kan komma fram och berätta om vänner eller liknande med problem.

Samarbetet mellan föreningarna fortsatte under dagen. Det lyftes fram att de lokalföreningar som tagit fram Power point-presentationer för sina föreläsningar kunde dela med sig av detta till lokalföreningar som saknade detta. Det fanns ett antal uppsättningar av Coach board game, ett

"spel" för personlig utveckling, som delades ut till lokalföreningar i behov. KRIS-dagarna avslutades med att KRIS:arna samlades i ring för att de som ville kunde dela med sig av reflektioner. Delningarna genomsyrades av tacksamhet. Röster fick höras och ett nytt mer sammanhållet KRIS skulle byggas. Det märktes att initiativet, som är tänkt att vara återkommande, var efterlängtat. ■

Matthias Matsson

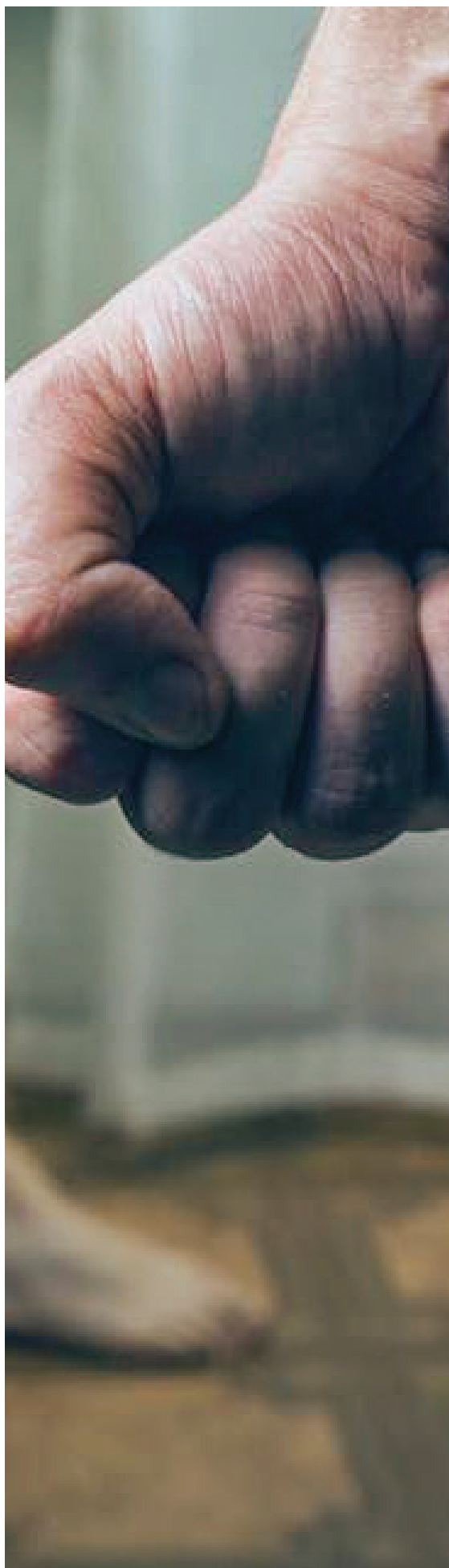

Foto: Matthias Matsson

Fotnot: För transparensens skull kan nämnas att skribenten hjälpt till i utformandet av det pressmeddelande som KRIS gick ut med efter nyheterna om Arvsfondens granskning.

NYTT PROJEKT VISAR VÅLDETS ANSIKTEN

Våldets ansikten är ett projekt där kvinnor med erfarenhet av våld i nära relationer hjälper kvinnor och barn som nu blir utsatta för våld. Initiativet är en följd av det ökade behovet under coronapandemin. Projektledaren **Sara Woldu** beskriver här tanken med projektet och hur olika sorters våld i nära relationer kan ta sig uttryck.

Mäns våld mot kvinnor är ett stort samhällsproblem! Män blir förvisso mycket mer utsatta för våld än vad kvinnor blir, men de blir utsatta av andra män i det så kallade gatuvåldet.

Däremot blir nästan alla kvinnor som blir utsatta för våld utsatta i hemmet av sin pojkvän eller man. Det som borde vara hennes tryggaste plats och tryggaste person. Var tredje vecka mördas en kvinna i Sverige av sin man!

Våldets ansikten är ett rikstäckande projekt som vi bildade på grund av sviterna efter coronapandemin. Den har medfört stora konsekvenser för människor i utsatthet. Vi ser att återfallen ökar, både i kemiskt beroende och processberoende, psykiska ohälsan stiger och våldet i hemmen och i nära relationer har ökat lavinartat på grund av all isolering. Kvinnor och barn som redan innan pandemin varit utsatta för våld i hemmet har alltså blivit ännu mer utsatta.

MAN KÄNNER EN OTROLIG SKAM

Att vara utsatt för våld är alltid fruktansvärt. Lever man dessutom i missbruk/beroende kriminalitet och/eller annan utsatthet och samtidigt är utsatt för våld är man dubbelt utsatt. Vi kvinnor som driver det här projektet kan vittna om det då vi själva har erfarenhet av våldsamma och destruktiva relationer samtidigt som vi har levt i missbruk/beroende, kriminalitet och annan utsatthet. I en sådan situation är man otroligt utlämnad och känner sig väldigt ensam. Man känner även en otrolig skam trots att skammen endast hör hemma hos förövaren. Vi är därför glada att i dag kunna hjälpa andra kvinnor som befinner sig i samma situation.

Jag tror att jag kan skriva under för väldigt många kvinnor när jag säger att jag är så fruktansvärt trött på att höra ”Varför lämnar du inte?” ”Hon får skylla sig själv som stannar kvar”. ”Hon måste tycka om att bli förnedrad”.

Jag skulle vilja påstå att människor som faller såna kommentarer har otroligt lite kunskap kring de mekanismer som gör att våldsutsatta kvinnor stannar kvar i den destruktiva relationen. De har inte aning om vad det handlar om.

PSYKISKT NEDTRYCKT

Det är inte ovanligt att mannen använder sig av ekonomiskt våld där kvinnan är helt i beroendeställning och kanske inte har någonstans att ta vägen.

Han kan hota med att ta barnen ifrån henne, särskilt om det finns ett missbruk med i bilden.

Ofta har man även blivit så psykiskt

nedtryckt att man tror att man förtjänar ett sådant fruktansvärt öde. Man kanske blir hotad att om jag lämnar skadar han mina barn.

Skammen hos våldsutsatta kvinnor är väldigt stor. Man har dragit sig undan från familj och vänner eller kanske tvingats till det.

Jag känner en kvinna som stannade kvar i en väldigt farlig relation som höll på att kosta henne livet. Förövaren hotade med att han skulle döda hennes familj om hon lämnade honom. Det kan vara så enkelt att man är helt livrädd och fruktar för sitt liv! Kanske rädd att inte bli trodd på. Vi vet också sexuellt våld sällan leder till fällande domar, vilket också kan vara en anledning till att man inte vågar anmäla och även stannar kvar.

SPRIDA KUNSKAP OM VAD VÅLD ÄR

Förutom att hjälpa våldsutsatta kvinnor som självklart är vårt primära uppdrag så har jag även en förhoppning om att med detta projekt kunna sprida kunskap om våld och vad våld är? Många tror att våld är en spark eller ett knytnävsslag men det är så mycket mer. Att ta en tjej på rumpen mot hennes vilja är våld: sexuellt våld. Att kalla en kvinna för könsord som till exempel hora är psykiskt våld.

Tystnad kan också vara en form av våld. Jag önskar att män blir mer engagerade och börjar prata mer om våld, machokulturer, sexism och så vidare. Män behövs i den här debatten och finns det några som verkligen kan förändra det här samhällsproblemet mäns våld mot kvinnor så är det männen själva. De bästa förebilderna för små pojkar är ju deras pappor eller andra manliga förebilder.

Flickor lär sig tidigt i dagisåldern att "han puttade ju dig för att han tycker du är söt". Redan där lär vi flickor att tolerera våld bara för att hon är flicka och söt. Vi måste i stället lära våra barn att ett nej alltid är ett nej: "stopp min kropp" och så vidare. Gränssättning i tidig ålder är jätteviktigt annars suddas gränserna ut och det följer med en senare i livet. Vi behöver bra män som kan prata

med andra män och pojkar om hur man pratar till och om flickor?

Män som tidigare utövat våld i nära relation men som gjort en förändring, arbetat med sig själva och tillfrisknat är en otrolig tillgång för att hjälpa andra män att bryta destruktiva mönster. Tyvärr så upplever många det som skamfylt att prata om. Jag skulle önska att fler män skulle våga tråda fram och prata om det här då det skulle kunna hjälpa många, både kvinnor och män.

JOURNUMMER DYGNET RUNT

Vi är fem kvinnor som ansvarar för det här projektet. Samtliga med egen erfarenhet av både våld, missbruk och kriminalitet. Det är i mycket det som är unikt med projektet, att vi alla har varit dubbelt utsatta. Många kvinnojourer arbetar till exempel enbart med våld men inte annan utsatthet som tex missbruk/beroende, kriminalitet, prostitution och så vidare. Det gör vi! Vi har ett säte i Stockholm, ett i Gävle, ett i Sundvall och ett i Malmö.

Vi har en hemsida med journummer som man kan ringa dygnet runt.

Inom kort kommer vi att starta en podd där vi kommer att ha gäster som både varit utsatta för våld, utövat våld och andra gäster med erfarenhet av ämnet. Vi erbjuder både individuella samtal och grupper. Vi kan erbjuda vissa boendeplatser runt om i landet men kan också vara behjälplig till andra instanser.

Vi erbjuder också studiecirkel i materialet Meningen med våld där vi diskuterar olika typer av våld, har jag varit utsatt för våld? Har jag utsatt andra för våld? Normaliseringsprocessen och så vidare. I just den studiecirkeln kommer vi ha blandade grupper med både män och kvinnor där alla är välkomna att delta oavsett om man har erfarenhet av våld eller inte. Genom sådana grupper och cirkel vill vi medverka till att fler börjar tala om detta stora samhällsproblem. ■

Sara Woldu
Projektledare

VÅLDETS ANSIKTENS TELEJOUR OCH KONTAKTUPPGIFTER. RING VID AKUTA HÄNDELSELLER FRÅGOR.

Norra Sverige

Journummer: 072-342 27 24

KRIS Sundsvall

Telefon: 060-151 211

E-post:

sundsvall@valdetsansikten.se

Östra Sverige

Journummer: 072-342 27 26

KRIS Stockholm

Telefon: 08-327 100

E-post:

stockholm@valdetsansikten.se

Mellersta Sverige

Journummer: 073-504 72 77

KRIS Gävle

Telefon: 026-652 918

E-post:

gavle@valdetsansikten.se

Södra Sverige

Journummer: 072-342 27 27

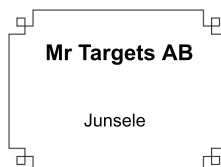
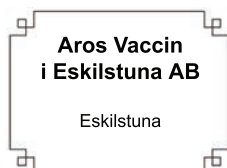
Kris Malmö

Telefon: 040-927 100

E-post:

malmö@valdetsansikten.se

God jul & Gott nytt år
önskar vi alla
våra sponsorer!

Unga KRIS arbetar brottsförebyggande genom att låta ungdomar prova på och utveckla intressen, som på olika sätt visar att det finns en annan väg. Det kan till exempel vara att prova på att skådespela. I år har man både agerat statister i en ny tv-serie och sett sig själva i tv-serien Top Dog.

UNGA KRIS TAR OSS MED TILL FILMENS VÄRLD.

Jan Ukkolin, Alexej Manvelov, Jacob Freiman och Thobias Klasson

Foto: Unga KRIS

I september rullades röda mattan ut i Unga KRIS lokaler i Södertälje. Det var premiärvisning för de första avsnitten av tv-serien Top Dog. Förra året hade ungdomar via Unga KRIS Södertälje fått möjligheten att vara statister i tv-serien, som är baserad på **Jens Lapidus** böcker och som handlar om mötet mellan affärsjuristen Emily Jansson (**Josefin Asplund**) och ex-brottslingen Teddy Maksumic (**Alexej Manvelov**).

Nu kom ungdomarna för att se sig själva på den vita duk som rullades fram för tillfället, tillsammans med medlemmar och coacher från Unga KRIS Södertälje, Unga KRIS Norrköping och Unga KRIS Strängnäs.

– Det var första gången. Det var skönt att vara med i en film, sa **Rafael Genys** till SVT och fyllde på med:

– Jag skulle lätt göra om det. Det var kul och spännande,

Rafael berättade om sina erfarenheter av inspelningen. Hur han under tagningarna fick sitta i en pizzeria och dricka cola. Efter kanske 40 tagningar var ett toabesök välbehövligt.

Som statist blir man en i mängden gentemot huvud- och birollsinnhavarna. Det är ett sätt att göra miljön mer mänsklig. Dock kan statisterna ibland få repliker och leva ut sina skådespelartalanger, vilket hände några av ungdomarna.

MÅNGA VILL BLI SEDDA

Ungdomarna hade anlitats via ett samarbete med Nord Casting, som redan 2018 tog kontakt med **Jacob Fraiman**, förbundsordförande Unga KRIS, eftersom Top Dog utspelar sig i Södertälje där han är verksam.

Jacob har själv agerat statist och skådespelat i olika produktioner. När han var tämligen nymuckad tog **Christer Karlsson**, KRIS grundare, med honom på en inspelning av komediserien Solsidan, vilket gav mersmak. Därefter har det blivit kriminalserier, reklamfilmer och musikvideor. Han har märkt av att människor bakom kameran inte sällan själva har en kriminell bakgrund.

– Många ex-kriminella och missbrukare har artistiska drag. Många vill bli sedda, eftersom det fattas dem från barndomen och detta blir ett sätt att bli sedd, säger Jacob som när han startade Unga KRIS i Södertälje såg potentialen i kreativa intressen i det förebyggande arbetet. Att erbjuda mer positiva "kickar" för personer som annars söker destruktiva "kickar."

Film kan på flera sätt vara ett positivt verktyg menar Jacob. Det kan tända en gnista och ge ungdomarna drömmar om att det finns andra vägar att

gå. Kanske får någon tanken att söka in på en teaterlinje eller liknande, eller så söker man till andra produktioner, såsom **Thobias Klasson**, vars första filminspelning var just i samband

med Top Dog, då ungdomarna och coacherna spelade in på en anstalt i Norrköping.

– Jag fick upp ett intresse. Det var kul att få vara med och se hur det går till. Det var häftigt, säger Thobias som berättar hur allt man gör under inspelningen inte syns när filmen eller tv-serien väl släpps. Det blir många omtagningar.

Thobias har på egen hand sökt sig till andra statistjobb. Han säger att han blir stärkt av att synas på tv.

– Jag visar för människor som vet var jag kommer ifrån att jag är en bättre Thobias.

Jacob och Thobias menar att film blir ett värdefullt redskap för människor i socialt utanförskap. Att det kan göra en trygg med sig själv och sin bakgrund. Något som inte minst är värdefullt för tonåringar som söker en identitet.

– Vissa har ju dålig självkänsla. Ser de sig själva i tv kan de göra att de

accepterar sig själva och accepterar hur de låter, säger Jacob, som menar också att det kan skapa en kamervana inför intervjuer.

UNGDOMAR FRÅN HELA LANDET

Nord Casting besökte också Södertälje förra året. Hundratals ungdomar intervjuades i KRIS lokaler, (se *Vägen ut #4-2019*). Det var till en inspelning av en fortsättning på Snabba Cash, även den baserad på böcker av Jens Lapidus. Ungdomarna kom från hela landet, från flera olika stadsdelar som annars kan vara rivaliserande. Men det har inte skett några bråk.

Samarbetena har resulterat i konsultuppdrag för båda dessa produktioner, där både Jacob Fraiman, **Robert Lyck**, ordförande Unga KRIS Södertälje och **Jan Ukkolin**, ordförande Unga KRIS Strängnäs och Unga KRIS Norrköping, delat med

sig av input. Med sina egna erfarenheter har de träffat manusförfattare, skådespelare med mera, sett inspelningsplatserna, rekvisita, repliker och förklarat vad som är mest realistiskt. Jan Ukkolin har fört vidare verksamheten med filmproduktioner till Strängnäs och tagit med sig ungdomar till båda produktioner. Visionen är också att filmverksamheten ska ta sig till Norrköping.

– Det är bra för oss och det är bra för ungdomarna. Vi får förklara saker

för produktionsteamet och ungdomarna får en upplevelse, säger Jan Ukkolin, som själv fått möjlighet att stå bakom kameran.

– Det är nytt och roligt. Skådespelari har aldrig varit min grej, men jag hoppas på en fortsättning. Det var nervöst första gången, men andra gången rullade det på, säger han.

GIRIGHET, HÄMD OCH OLIKA ALLIANSER

Filmverksamheten med rekryteringar av statister har fortsatt även i år, även om coronapandemin har satt begränsningar. Inga fullsatta lokaler för intervjuer har varit möjligt, men i ett samarbete med produktionsbolaget Nexiko fick bland annat ett gäng ungdomar åka på inspelning av ett par scener till tv-serien Deg. Genom instruktioner av val av kläder, som castingteamet senare fick granska, åkte ungdomarna till Stockholm för en helkväll med många tagningar.

Innehållet i serien är skrivande stund okänt, men handlingen kretsar kring ett gömt rånbyte och två kvinnor från helt olika delar av samhället.

”Girighet, hämnd och oväntade allianser i en värld där allt kretsar kring status och yta”, lyder beskrivningen på serien som är planerad att visas i SVT nästa höst.

Som synes har produktionerna inte sällan varit kriminalserier av olika slag. Jacob Fraiman menar att med åren lär man sig skilja på fiktion och verklighet, men att glorifiering av en kriminell livsstil hursomhelst bör undvikas.

Han pekar på att verk baserade på Jens Lapidus böcker har en potential att skildra en mer komplex verklighet, eftersom det är så Lapidus skriver. Där det finns olika omständigheter som gör att en del väljer den kriminella banan, men där det inte blir några lyckliga slut för dem som inte hoppar av.

– Det finns inga onda och goda, men man framhäver ändå att det är ”så här det kan gå”, säger Jacob.

Ett sådant kriminaldrama kan bli en utgångspunkt för diskussioner om konsekvenserna med en kriminell livsstil. ■

Matthias Matsson

TEAMWORK TRADING HAR ETT VIKTIGT ARBETE INOM KRIS

De bedriver fundraising åt ideella organisationer, vilket betyder att de söker frivilliga bidrag till verksamheten. Vägen ut hade ett kort samtal med **Raija Wallin**, kontorschef på Team Work Trading.

Kan du beskriva Team Work Tradings arbete?

– Vi ringer upp alla företag i Sverige och säljer in KRIS varumärke. Allt från logotyper och diplom till medlemskap och annonser.

Hur är KRIS rykte?

– Det är väldigt bra. De flesta känner till KRIS. Jag har några kunder som har berättat att de tagit in före detta kriminella i sin verksamhet och

att det funkar bra. De är plikttrogna säger de. Jag råkar till och med på kunder som säger att de har väntat på att jag skulle ringa dem. Det är mycket uppskattat att TeamWork Trading har bra kontakt med KRIS.

Hur klarar ni er under pandemin? Har den påverkat er verksamhet?

– Även om det börjar bli trögt på vissa håll, så går arbetet ändå bra trots coronapandemin

KRIS är väldigt tacksamma för ert arbete. Hur känns det?

– Det känns toppen. Det vi gör går till någonting bra och ni kan i er tur göra ert jobb.

Kontakten med KRIS innebär också besök från medlemmar. De berättar om sina liv. Det tycker vi är väldigt intressant. De är väldigt uppskattande och efterlängtade när de kommer.

TEMA SUNDSVALL

VI VILL SKAPA TRYGGHET FÖR SUNDSVALLS UNGDOMAR

Jonathan Windeskog och Tony Arksand har ett gemensamt förflutet av kriminalitet, missbruk och psykisk ohälsa. Nu vill de hjälpa andra ungdomar och unga vuxna genom att etablera Unga KRIS i Sundsvall. En styrelse är tillsatt och visionerna långtgående.

Jonathan Windeskog och Tony Arksand är 25 respektive 23 år gamla. De kommer båda från Stockholm, men har på olika vägar hamnat i Sundsvall där de är verksamma i lokalföreningen.

Jonathan berättar att han föddes in i en familj med både kriminalitet och missbruk. Han kom snart att ta efter sina föräldrars beteenden. Vid åtta års ålder bröt han sig in i en skola. Kicken han fick gjorde att han begick fler brott. När han var tolv fick han sin ADHD-diagnos och började missbruka medicinen och kom därefter in på andra droger. Han blev arresterad för första gången när han var femton år. Samma år fick han sin första dom. På det har det följt flera vändor i arrester, häkten och straff. Efter muck har han gått tillbaka till drogerna, så även när han sista gången blev fri.

Han kom till Korpbergets behandlingshem i Ångermanland i april 2019,

vilket förde honom till KRIS boende i Sundsvall. Han åkte dock tillbaka till Stockholm i oktober 2019 för att sitta av ett straff. Efter att återfallit i droger fick han chansen att komma tillbaka till KRIS Sundsvall. Han fick göra en föreläsning på Mittuniversitetet, vilket gav mersmak.

– Det var då jag verkligen kände att, wow det här är ju kul, att hjälpa folk.

Han har sedan dess varit drogfri sedan mars-april 2020, krimfri i två år och är anställd på KRIS Sundsvall.

EN KÄNSLA AV UTANFÖRSKAP

Tony hade en ok uppväxt, säger han, men var utsatt för mobbing i grundskolan. Då började problematiken. Det var mycket bråk och en känsla av utanförskap. Han mådde helt enkelt inte bra. Han berättar att han redan vid tolv års ålder försökte ta sitt

liv, men att en familjemedlem lyckades tala honom ur det. När Tony får frågan om vad han vill säga till ungdomar som mår dåligt är det just att tala med någon om det.*

Efter det började han dricka alkohol i stora mängder, var ute och slogs och levde enligt hans psykolog "en vagabonderande livsstil", ett uttryck som fäste. I gymnasiet kom drogerna in i bilden. Han hade lyckats hålla masken med bra betyg och ströjobb, men blev av med sitt körkort strax innan han fyllde tjugo. Det tog hårt på honom och ledde honom in till tyngre droger och tyngre droger. Vändpunkten kom när han tog en överdos.

– Jag insåg att det här funkade inte, jag ville inte dö, säger han.

Mycket tack vare sin familj, fick han hjälp via Socialstyrelsen och kom för ungefär åtta månader sen in på ett behandlingshem i Kramfors, därefter

fick han via Jonathan, som han kände från sin aktiva period, hjälp att komma in på Villa vägen ut Revansch – ett boende med behandling och utslussningslägenheter och kom i kontakt med KRIS, där han nu är på praktik.

EN STABIL SCHYSST PLATS

Nu kommer de tillsammans att starta Unga KRIS-verksamheten i Sundsvall. Johnathan som ordförande. och Tony som kassör. De berättar varför:

– Jag önskar inte det livet jag haft ens till min värsta fiende, säger Jonathan.

– Jag skulle med Unga KRIS Sundsvall kunna skapa en tillvaro för de som är på fel spår, på väg in på fel spår eller för ungdomar som vi hjälpa andra ungdomar. Att ha en stabil schysst plats, göra saker utöver att hänga på stan, säger Tony som menar att det är genom att just hänga på stan och träffa ”skumma typer” som han hamnat snett.

HUR SER BEHOVET UT I SUNDSVALL?

– Det är inte lika stort som i större

städer, men det är stort. Det har blivit så normaliserat att använda droger, speciellt bland ungdomar. Jag skulle säga att behovet är stort överallt. Att det finns någonstans dit ungdomar kan komma. Där det finns någon man kan relatera till, säger Jonathan.

De försöker etablera kontakter med ungdomar, men det är svårt i nuläget eftersom de inte kommer in på skolor på grund av coronapandemin. Fokus just nu är att få till en så bra start som möjligt. KRIS Sundsvall källare renoveras för att inhysa Unga KRIS Sundsvall lokaler. Målningar med motiv från filmer är redan på plats. Jonathan och Tony vill engagera ungdomarna i så mycket som möjligt

– Vi vill gärna att de är med och bygger upp det här. De får vara med på renoveringen, tycka till om vad de vill göra. Det är jätteviktigt att de får känna sig som en del av det, säger Jonathan.

Visionerna är stora. Ett biljardbord är redan på plats, med en önskan om biljardturneringar. Ett Playstation 4 ska köpas in, för FIFA-turneringar. Killarna vill skapa en studio med musik- och datorhörna. De vill göra utflykter för bowling, minigolf och andra aktiviteter.

– Alla visioner vi har går att uppnå. Inga mål är för stora, säger Jonathan.

EN HELT NY VÄRLD

När Vägen ut besöker Sundsvall har de just haft ett möte där Jacob Fraiman och Jan Ukkolin från Unga KRIS-förbundet stöttade dem i deras idéer, tillsammans med företrädare

från KRIS Sundsvall och de tre ungdomar och unga vuxna som också ska sitta i styrelsen. Både Jonathan och Tony fann mötet givande och är taggade inför att sätta igång.

– Det här är en helt ny värld för mig. Är det något jag brinner för så är det att öppna nya dörrar för ungdomar. Jag vet hur stängd och låst inför nya idéer när jag var yngre. Jag tror att det här kommer bli skitbra för att ge nya insikter, nya sätt och se på saker, säger Tony.

När denna tidning kommer ut har Unga KRIS Sundsvall haft sitt första styrelsemöte. ■

Text och foto: Matthias Matsson

* HJÄLP ATT FÅ OM DU MÅR DÅLIGT:

112 (Akutnummer)

– Akut hjälp, dygnet runt. Du kan också be om att tala med en Jourhavande präst, alla dagar 17-06.

1177 (Vårdguiden)

Sjukvårdsrådgivning och uppgifter om närmsta psykiatriska akutmottagning. Dygnet runt.

Mind – självmordslinjen

Tel: 90 101.

Alla dagar 06-24. Chat dygnet runt.

Jourhavande medmänniska:

Tel: 08 - 702 16 80. Alla dagar 21-06

Chat: Öppet söndagar 21-24.

SPES – SuicidPrevention och Efterlevandes Stöd

Tel: 020-18 18 00.

Alla dagar 19-22.

BRIS, Barnens rätt i samhället

Tel: 116 111.

Alla dagar 09-12 och 14-21.

Jonathan Windeskog och Tony Arksand

TEMA SUNDSVALL

REVANSCH FÖR ING-MARIE, PERNILLA OCH KRIS SUNDSVALL

När Vägen ut kommer till föreningslokalen i Sundsvall, det tegelhus i två våningar som ligger mittemellan KRIS Sundsvall boenden (ett för kvinnor, ett för män), har den dagliga verksamheten övergått till en verksamhet just för ikväll. **Ing-Marie Björck**, vice ordförande och **Pernilla Strand**, kassör sätter sig i ett konferensrum för att berätta om sina historier, verksamheten i Sundsvall och om det projekt de är en del av tillsammans med kvinnor från Stockholm, Gävle och Malmö. (Se sidan 11).

Men låt oss ta det från början.

VILLE SÄTTA GULDKORN PÅ TILLVARON

Ing-Marie berättar att hon började begå brott när hon flyttade från Uppsala till Sundsvall i fjärde klass. Lättpåverkad som hon var blev hon utnyttjad av ett äldre gäng. Därefter började hon missbruka. Hon tog bland annat amfetamin för första gången när hon var femton år. Missbruket tog en paus 1999 då hon blev gravid. Hon var ren i åtta år och under den perioden var hon verksam i KRIS första gången. Hon var till och med och startade upp det som då var KRIS Piteå.

Hon återföll dock i den kriminella livsstilen. Den här gången tänkte hon inte ta droger, men däremot sälja dem. Hon försvarade det för sina barn med att hon "ville sätta guldkant på tillvaro", men den där guldkanten kom aldrig. Hon berättar om misshandel och polisens husrannsakingar, som följer med, oavsett om man missbrukat eller inte.

– Jag kunde vara vaken i tre dagar

bara av allt runtomkring, säger hon, men lägger till att hon under denna period inte var främmande för att testa nya sorter av drogerna hon sålde.

Brytpunkten kom när en av hennes äldre söner fyllde år. Mitt under alla förberedelser stormade polisen in, Ing-Marie väckte sin yngre son som sov på soffan för att berätta vad som nu skulle ske.

– Han reste sig sömndrucken och sa "åh nej mamma, inte igen." Den tog, säger hon med emfas.

Hon bestämde sig att hennes val inte fick påverka hennes barn. Under hennes sista vända på Hinseberg tog hon kontakt med KRIS och har i tre år, nu på olika sätt, varit verksam i föreningen.

KÖRDE BIL PÅVERKAD

Pernilla berättar att hon växte upp med en alkoholiserad pappa och medberedande mamma. Hon började själv missbruka när hon var sjutton, först alkohol och sen vidare till andra droger. På ett behandlingshem tog hon kontakt med KRIS och har sedan 2000 varit verksam i KRIS Sundsvall där hon hjälpte till att bygga upp Villa Vägen ut Revansch, ett boende med behandling och utslusslägenheter, tillsammans med Mats Granberg, nuvarande ordförande KRIS Sundsvall.

Hon var med i KRIS Sundsvall första vändan i tio år och satt i styrelsen i fem år. Efter att ha slutat på sitt jobb på ett behandlingshem återföll hon i ett missbruk som skulle vara i åtta år. Det hela vände när hon bröt mot något hon alltid sagt att hon inte skulle göra: köra bil påverkad, något

som också resulterade i ett fängelsestraff. Att hon kom att sitta på anstalten Ljustadalen, norr om Sundsvall, kom att ha särskild betydelse för hennes beslut.

– Min dotter och mitt barnbarn åker förbi där när de ska handla. Jag tänkte "ska de behöva se mig när jag går där, runt, runt på promenadstråket", säger hon.

Hon gick in i en ny behandling, tog ett steg tillbaka och lyssnade på vad andra hade att säga henne. NA kom att ha stor betydelse. När hon var ute blev hon tillfrågad av KRIS att sitta i en interimsstyrelse som sekreterare. Under denna period var nämligen KRIS Sundsvall igenom en turbulent tid. En stor skuld höll på att leda till konkurs för lokalföreningen. Men lokalföreningen kan stå som exempel för hur man kan vända skutan bara man gör rätt för sig. Den dåvarande styrelsen avsattes, en interimsstyrelse sattes in och en ny styrelse kom senare att väljas. En avbetalningsplan upprättades.

DET PSYKISKA VÅLDET KAN VARA VÄRRÉ ÄN DET FYSISKA

Både Ing-Marie och Pernilla har erfarenhet av våld i nära relationer och på flera av de olika sätt det kan ta sig uttryck, precis såsom det är beskrivet i Våldets ansikten-projektet. De beskriver ett mönster av att ständigt hamna i destruktiva relationer.

Pernilla, som gick in en intensiv period med män som var otrogna, tror att det är ett symptom det självförakt hon burit inom sig. Hon säger att hon nästan skämdes å mannens vägnar.

Ing-Marie Björck och Pernilla Strand

Ing-Marie och Pernilla är två av de KRIS-kvinnor som deltar i det landsomfattande projektet Våldets ansikten. Här berättar de om sina erfarenheter av våld i nära relationer och om verksamheten i Sundsvall.

Hon tänkte inte på sig själv.

Pernilla och Ing-Marie säger i linje med detta att det psykiska våldet, genom att styra och dominera genom hot, kränkningar, utåtagerande avundsjuka med mera, nästan kan vara värre än det fysiska i hur det bryter ned och förminskar offret. Ing-Marie tror att det handlar om en tro att om hon själv ändrade på sig så skulle även männen förändra sig.

Något som fungerat för Ing-Marie och Pernilla för att bryta det här

mönstret har helt enkelt varit att hålla sig borta från relationer.

– Jag trivs bra. Jag jagar inte någon. Jag har inget emot män, men jag har dem gärna på kompisnivå och har ingen längtan att släppa in dem i mitt hem, säger Ing-Marie och lägger till att hon trivs som fisken i vattnet med att bo ensam med sin son.

Med sina egna erfarenheter kommer de nu vara andra kvinnor (och deras barn) till hjälp. En del av Våldets ansikten-projektet är att

flera telejourer upprättas dit kvinnor i samma situation kan ringa. En av dessa telefonnummer har kommit Ing-Marie och Pernilla tillhanda. Dit kan kvinnor i akut behov ringa dygnet runt. Att kvinnorna som svarar själva har erfarenhet är ett led i att skapa trovärdighet och tillit.

Ing-Marie berättar att hon ringde en kvinnojour en gång när själv var utsatt, men annars vågade hon inte göra något. Hon kunde sitta hemma i fyra dygn och vänta på att mannen

skulle komma tillbaka. Hon vågade inte ens missbruka för hon visste att det ledde till att mannen misshandlade henne. Men misshandeln kom ändå, för att han trodde att hon hade missbrukat eller varit otrogen.

– Förhoppningen är att kunna ge stöd i en situation som jag varit i själv, ett stöd jag saknade då. Det skulle kännas fint, säger Ing-Marie.

SAMARBETEN MED KVINNOJOURER

I nuläget har de haft ett samtal: En kvinna som hamnat på en psykiatriavdelning på grund av hur hon mår efter flera misshandlar i en relation. De kan inte besöka kvinnan på grund av restriktionerna under coronapandemin, men de har upprättat en kontakt via telefon. Att kunna visa förståelse för hur kvinnan känner sig har betytt mycket för kvinnan. De lyfter även fram värdet i att vara ett stöd för kvinnor i missbruk.

– Är man aktiv och utsatt för misshandel blir man inte drogfri bara för att man kommer in på en kvinnojour. Kan vi hjälpa sådana kvinnor har vi vunnit hur mycket som helst. Då kan vi hjälpa

dem vidare. De måste naturligtvis ta sig ur sitt missbruk, men det är jätteviktigt att finnas där till en början, säger Pernilla.

Visionerna är framlagda för hur man ska ta projektet vidare, med samarbeten med kvinnojourer (en kontakt har redan upprättats), att erbjuda plats på KRIS Sundsvall kvinnoböende och samarbeten med andra KRIS-föreningar med deras boenden, utifall kvinnorna är i akut behov att komma till en annan stad.

Ing-Marie och Pernilla vill att fler ska ringa. De ser ett behov att projektet ska nå ut till så många som möjligt. Själva upprinnelsen till projektet är den utsatthet kvinnor och barn i destruktiva relationer får uppleva på grund av coronapandemin, där isoleringen gör att man förlorar kontakt med rutiner och en trygg omgivning. De har satt upp affischer på akutmottagningar, psykiatriavdelningar, rehabiliterings- och behandlingscenter, lågtröskelboenden med mera. De vill dock att fler hittar till hemsidan.

– Kommer de här igång kan det bli hur bra som helst. Jag tror på det här. Kan jag hjälpa en kvinna eller tio kvinnor är jag nöjd, säger Pernilla och får medhåll av Ing-Marie.

VI ÄR EN BLOMSTRANDE FÖRENING

När det kommer till lokalföreningen i allmänhet menar Ing-Marie och Pernilla att misstänksamheten från samhället fortfarande är stor efter det som varit, men de tror på KRIS Sundsvall och vad KRIS kan göra, inte minst på anstalter. När pandemin är över vill de komma ut igen. KRIS Sundsvall har som sagt också boenden. För tillfället bor det två killar och en tjej, men det har varit fler och många av dem som flyttat ut är fortfarande drogfria. En av dem är restaurangchef.

– Vi är en blomstrande förening. Vi drar åt samma håll, säger Pernilla.

Text och foto: Matthias Matsson

FACIT: JULNÖTTER

3

9	1	5	7	8	3	4	6	2
8	7	2	6	4	1	9	5	3
6	3	4	9	5	2	1	8	7
5	2	3	8	6	9	7	4	1
1	9	8	4	3	7	5	2	6
7	4	6	2	1	5	8	3	9
3	8	1	5	7	6	2	9	4
4	6	9	1	2	8	3	7	5
2	5	7	3	9	4	6	1	8

1

7	3	6	8	5	9	2	1	4
5	1	8	6	2	4	9	7	3
9	4	2	3	1	7	5	6	8
6	2	9	7	4	5	8	3	1
1	7	3	2	8	6	4	5	9
8	5	4	9	3	1	6	2	7
4	8	7	1	6	2	3	9	5
3	6	1	5	9	8	7	4	2
2	9	5	4	7	3	1	8	6

4

5	9	1	4	8	3	6	2	7
6	7	3	2	9	5	4	8	1
2	4	8	6	7	1	5	9	3
7	5	9	8	2	6	3	1	4
1	8	6	9	3	4	7	5	2
3	2	4	1	5	7	8	6	9
4	1	5	7	6	9	2	3	8
9	3	2	5	4	8	1	7	6
8	6	7	3	1	2	9	4	5

2

8	1	6	2	7	4	9	5	3
5	2	7	9	3	8	6	4	1
9	4	3	5	6	1	8	2	7
1	9	4	7	8	6	5	3	2
7	3	2	1	9	5	4	8	6
6	5	8	4	2	3	7	1	9
4	6	5	3	1	9	2	7	8
2	8	1	6	5	7	3	9	4
3	7	9	8	4	2	2	6	5

SVAR PÅ GÅTORNA:

1. EN PIRATKOPPIA
2. EN INBRÖTT SVÄG
3. MAN KOMMER ÖVER TILL ANDRA SIDAN
4. ETT DJUR SOM HOPPAR RUNT MED NÖTTER I FICKAN
5. ÄGGÖRA
6. MÅNGA PUNKTERINGAR
7. EN FYRA METER HÖG TANDBORSTE
8. RANDIGA KORVAR
9. EN LIVSFARLIG EFFERRÄTT

Tränings- och referensboende med förstahandskontrakt

Behöver du en ny start?

Då är kanske vårt tränings- och referensboende något för dig.

Denna boendeform vänder sig till vuxna personer som är hemlösa, riskerar hemlöshet eller vistas på korttidsboende men som har svårt att komma vidare till en egen bostad. Vi tar emot kvinnor och män, ensamstående eller som par med olika fysiska eller psykiska hinder samt tidigare/ avtagande missbruksproblematik.

Våra boenden är självhushåll i egen lägenhet men med ett förstärkt stöd. Man får mycket stöd som sedan gradvis trappas av. Vi motiverar och hjälper dig att finna rutiner som gör att vardagen fungerar så att du själv kan ansvara för inköp, tvätt, och städning. Vi vill att du skall känna sig trygg med boendet och att samspelet med vår personal skall fungera. Vi hjälper dig att söka en egen lägenhet. Lyckas vi inte finna en egen lägenhet efter placeringens slut då erbjuder vi dig ett förstahandskontrakt hos oss.

Vi tar endast emot placeringar via myndigheter, till exempel en socialtjänst.

Vill du få plats hos oss? Kontakta oss så berättar vi mer.

Curbo Sverige AB
www.curbosverige.se
info@curbosverige.se
0720-644389

 CURBO SVERIGE AB
- Boende som gör skillnad

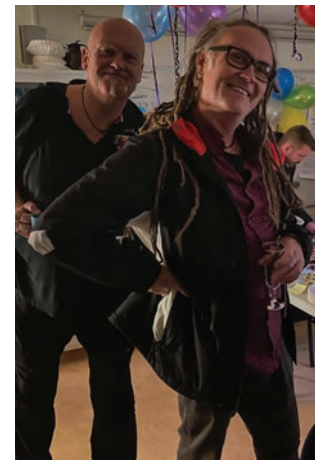

Vårt hjärta slår
för **allas** lika värde!

KRIS STOCKHOLM INVIGDE NYA LOKALER

Den 16 oktober invigdes KRIS Stockholms nya lokaler på Södermalm. KRIS ordförande Germay Woldu klippte bandet. KRIS:are från norr till söder och andra bekanta kom på besök och njöt av tårta, tilltugg och alkoholfritt bubbel.

VI STÖDER KRIS DROG- OCH BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETE I SAMHÄLLET

ENBLADS
AB ENBLADS EXPRESS

V. Varvsgat. 19-21
 972 36 LULEÅ

MISU AB

Prevas

eWalco

Ewalco AB, P.O. Box 9103, SE-400 93 Göteborg

Svenska kyrkan
 VÄSTERMALMS FÖRSAMLING

HSB – där möjligheterna bor

STENDAHL'S BIL

STIL

Personlig assistans och politisk påverkan

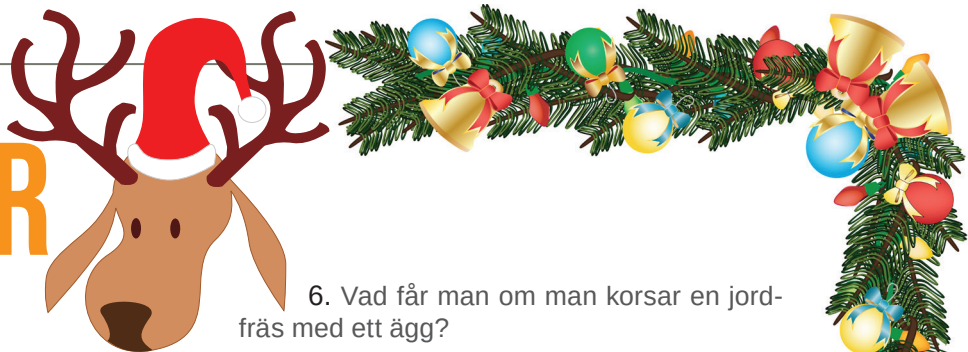

SKOLBERGA HVB

Lindecrantz Consulting AB
 telefon 0702-87 78 38
 Tystberga

JULNÖTTER

GÅTOR

- Vad får man om man klonar Kapten Krok?
- Vad får man om man korsar Atlanten tillsammans med en tjuv?
- Vad får man om man korsar en bro med en bil?
- Vad får man om man korsar en ekorre och en känguru?
- Vad får man om man korsar en giraff med en hund?
- Vad får man om man korsar en jordfräs med ett ägg?
- Vad får man om man korsar en kaktus med en cykel?
- Vad får man om man korsar en giraff med ett piggsvin?
- Vad får man om man korsar en gris med en zebra?
- Vad får man om man korsar en haj med en burk med fruktcocktail?

Lösningarna finns på sid 22.

SUDOKU

1

	3	6	8	5				4
	1		6		4	9		3
9							6	
	2		7	4				1
1								9
8		4	9	3			2	7
	8	7	1					5
3			5		8		4	
2				7		1	8	

2

8				7				
5				3		6	4	
9				6		8		
1		4		8				3
					5			
		8			3		1	9
	6			1	9	2		8
		1	6		7		9	
	7							

3

9	1		7	8			6	
		2	6		1	9		3
	3	4			2		8	7
5		3		6			4	1
1		8	4		7	5		6
7				1	5	8		
	8		5		6	2	9	4
4	6		1				7	5
	5	7	3	9				

4

					3			
6	7					4	8	
2	4		6	7	1	5	9	
	5		8			3		4
	8		9		4			2
3	2		1			8		
4	1			6	9			8
	3		5				7	6
8				1		9		

Målet är att fylla alla tomma rutor med siffror från 1 till 9. Efter slutförandet av spelet ska varje rad, varje kolumn och varje liten kvadrat med storlek 3x3 innehålla siffrorna från 1 till 9. Dessutom ska var och en av dessa siffror finnas bara en enda gång i en rad, kolumn eller kvadrat.

KORSORDET

Koppla av en stund med vårt korsord!
Du har chans att vinna frimärken och ett gratis medlemskap i KRIS!

Vinstplan

- 1:a pris - 3 kartor, 30 st frimärken
- 2:a pris - 2 kartor, 20 st frimärken
- 3:e pris - 1 karta, 10 st frimärken

De tre första rätta dragna korsorden vinner enligt prisplanen ovan.

OBS! Tävlingen gäller endast för de som är placerade på någon av Sveriges anstalter, häkten eller SIS-institutioner.

Ditt svar behöver vi senast den: 30 januari 2021.

Skicka svaret till:
KRIS Riksförbund
Gröndalsvägen 194
117 69 Stockholm

Korsord: © Ulf Fransson

Facit för korsordet i Vägen Ut 3.2020

ÄR FÖR DET MESTA EN GAMMAL STENKYRKA INVÄNDIGT	MER ELLER MIDRE GENOMSKENLIGA	S	HAN ÄR VAN ATT PLIGGA	SNABBVÄXANDE TRÄDSLÄG	BRUKAR LUKTA GOTT	B	HAR ALDRE OFTA PÅ MANSCHETTEN	DEN TRAMPAR HUNDEN PÅ	T	DEN RÄKNAS I GRADER	PAPPER MED VÄRDE	KAN VÄXT VARA	P
V	I	T	K	A	L	K	A	D	FÖRSVARAR VAST	A	AV	S	E
TA STICKPROV	SKÄR STAKASIG	R	O	S	Ä	KONTOR TOFF	K	A	N	S	L	I	E
ÄR FORTFARANDE AKTIV	S	A	M	P	L	A	FÖRBANNAD SLAKTING	R	A	S	A	N	D
E	T	N	A	GRÖNT LJUS	K	L	A	R	T	E	C	K	E
ÄR FÖR TEMPAROKULERA	A	S	K	K	O	P	P	HAN ÄR SLÄKT MED MIG	O	N	K	E	L
Y	M	P	A	HAR SÄKERT BARN	H	ELEKTRISK KOMPLEMENT	A	KORSFÖRHÖRT					
VACKER STEN FEG KRÄKE	M	A	R	M	O	R							
H	A	R	E	KAN MAN RÖVARE	L	E	V	A					
HÅLLER MATEN VARM	UNGEFÄR ÄR NOG BORD FRÅN 1792	E	N	STORT LEENDE	F	L	I	N					
U	G	N	FICK JOHANNES	U	R	Ä	L	S					
OUPP-NÄMLIG DRÖM	U	T	O	P	I	SPINNARE GRANS	K	A					
Ö	S	A	KOMMER MED POSTEN	P	A	K	E	T					
MÄSTE MAN STEKEN	T	VÄNDA VISA	V	E	JAGAR I FLOCK	A	N	T					
ÄR IMPRESSIONISMEN	A	S	A	N	N	ÄR MAN FABBROR FÖR	R	I	P	L	I	G	FÄR INTE ORIENTERARBE VARA
S	V	Å	R	B	E	G	R	I	P	L	I	G	L
GAV IDÉN TILL	I	N	G	A	V	HAN ÄR ET SOM ALLA ANDRA	I	FÄR VETERNAR IBLAND	A	V	L	I	V
B	A	G	R	Ö	K	S	SOM EN FÄGEL	J	SER UPP TILL TUPP	B	KYLARE VICKAR HET OCH DIT	I	S
HAR MAN SAKER I	N	ANMODA TRAFFAI	B	E	SÄNDS TV-SIGNALEN I	U	H	F	FYLIGHET ENGELSKT MÄTT	H	U	L	L
ÄR EN ENKEL SAK	S	M	A	L	LOCKANDE OCH PÖCKANDE	F	Ö	R	F	Ö	R	I	S
KOCKENS PLATS PÅ KITSIDAN	K	Ö	K	S	R	E	G	I	O	N	E	R	N
Y	T	T	R	E	Uffeas korsord 2018	N	!	KAN MAN HA BÅDE HÖGA OCH LÅGA	T	A	N	K	A

VI STÖDER KRIS DROG- OCH BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETE I SAMHÄLLET

A. Jensen Ingenjör AB

ADVOKATFIRMAN
FRENANDER
ETABLERAD 1931

CTD
CLINICAL TRIAL CONSULTANTS AB
FRÅN KLINISKT KONTROLLTILL ÖPPNA TILLSTÄLLNING

DUO
A S F A L T

Energikontroll
STYR & REGLER

F A S T A T O R

Gällivare
kommun

HALLSBERGS
KOMMUN

HOLMQVIST
& PARTNERS

JOTIB AB

Svenska kyrkan
KATARINA FÖRSAMLING

Svenska kyrkan
SOFIA FÖRSAMLING

LITEMER
KONSULT
Litemer IT-Konsult AB

livsmedels
HANDLARNA

MAGO
SCANDINAVIA AB

Mitthem

movant

Spiken
EQUIPMENT & SERVICE

STÖD VÅR VERKSAMHET! RING VÅR ANNONSAVDELNING 0587-17 00 00

ORSA KOMMUN

SNICKARN
i Norrort AB

Sparbanken
i Karlshamn

Sparbanken
Skåne

švensk transfer ab
Vi trycker allt du behöver!

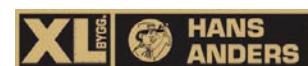
TANUMS
KOMMUN

TRAFIKSKADETJÄNST

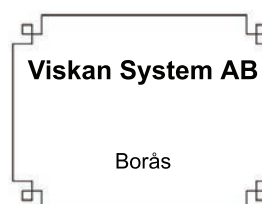
visbymäklarna

En riktig bygghandel

Stockholm 08-97 04 80 • Göteborg 031-23 07 20
www.zipup.se

Hem & Hyra

VI STÖDER KRIS DROG- OCH BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETE I SAMHÄLLET

Adamant Golvteknik AB Strängnäs	Aroseken AB Västerås	Bruno Kempe Skogsentreprenad AB Trångsviken	EKÅ Möbler i Rörvik AB Rörvik
Advokat Magnus Gabrielsson AB Borås	Asplund Eriksson Servicecenter AB Oviken	Bröderna Bergström Gräv & Sckakt i Gävle AB Gävle	Elovent AB Kalmar
Advokfirman Eva Smerling-Winman AB Alingsås	B M K Skogstjänst AB Jönköping	Bussgods i Västernorrland AB Sundsvall	Esplanadia Food & Beveredge AB Stockholm
Advokatfirman Glimstedt Kalmar	Bert Perssons Elmontage AB Sundsvall	Carl Bennet AB Göteborg	Expressiva AB Hägersten
Advokfirman Landerdahl & Partners AB Västerås	Betongtjänst i Vassmolösa AB Vassmolösa	CLS Elektronik- service i Stockholm AB Solna	Fastpartner AB Stockholm
Ahréns Åkeri AB Södertälje	Bilplåtcenter i Östersund AB Östersund	Conturas AB Källeskärr	Fridströms Måleri AB Norrköping
Aircenter AB Täby	Björkvall & Son AB Stockholm	Cykel & Skid- service i Umeå AB Umeå	Friska Hus i Stockholm AB Skogås
Andreas Hansson & Co AB Enskede	Bromans Åkeri i Lekeryd AB Lekeryd	Ekolagen Miljöjuridik AB Uppsala	Gingri Motor AB Fristad

VI STÖDER KRIS DROG- OCH BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETE I SAMHÄLLET

Glasmästarna i Skåne AB Ystad	Industri Teknik i Västerbotten AB Umeå	Knowit Gävleborg AB Gävle	Mizoo AB Upplands Väsby
Grums Hyresbostäder AB Grums	Ingmarsö Sjötjänst AB Ingmarsö	Krokströms Advokatbyrå AB Hudiksvall	Mofab AB Umeå
Gruvbacken i Huså AB Järpen	IRIS Sverige AB Stockholm	LOI Zachrissons Livs AB Väröbacka	MT Technology Partner Uppsala
Gundals Åkeri AB Lindome	J. Redmans Åkeri AB Njurunda	Landsbro Smide AB Landsbro	Nora Entreprenad Nora
H2M Sverige AB Gnosjö	Joakim Stålbrand Livs AB Kvicksund	Lasse Olsson Foto AB Hägersten	Nordsystem AB Umeå
Hemsö Fastighets AB Stockholm	Kalmar Färghus AB Kalmar	Ljung & Sjöberg AB Stockholm	Norrlands Trä Aktiebolag Härnösand
Holmbergs Advokatbyrå AB Stockholm	Kalmarsunds Hotell AB Kalmar	Mikael Carlsson i Fristad AB Frufällan	Nytt Hem i Örebro AB Örebro
HP Åkeri AB Gävle	Kinnarps Södertörn AB Södertälje	Mikas Stockholm AB Stockholm	Närs Handelsförening Stänga

VI STÖDER KRIS DROG- OCH BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETE I SAMHÄLLET

Ottosson Färgmakeri AB Genarp	Rexel Sverige AB Älvsjö	Sotning & Ventilation i Karlstad AB Karlstad	Söråker Tandvård AB Söråker
Paralox AB Sundsvall	Rit & Cad AB Löttorp	Speicher Auto AB Huddinge	Tattoo - Thomas Art On Living Canvas AB Markaryd
Polymer Front AB Stockholm	Rydéns Kran- montage & Bygg AB Farsta	Sundsvalls Församling Sundsvall	TMA-Bilar i Stockholms Län AB Ljusterö
Portlifv AB Gävle	S B Mark och Byggservice AB Söråker	Svennes VVS Kolmården	Trossamfundet Kyrkokansliet Uppsala
PQR Göteborg AB Göteborg	Signed By Simon AB Norrköping	Svensk Energi & Kylanalys AB Älvsjö	Tyresö Kommun Tyresö
Qanik Redovisning AB Åre	Simonssons Marktjänst AB Kinna	Swetex Produkter AB Västerås	Umeå Maskinstation AB Umeå
R Advisory AB Stockholm	Sju Advokater KB Advokat – Tomas Nilsson AB Stockholm	Söderbloms Rör AB Gävle	Valutec AB Skellefteå
Ranfjälls Maskintjänst AB Skellefteå	Solanum i Kalmar AB Kalmar	Söderhamn Sandarne Församling Söderhamn	Vemdals - Fastigheter AB Stockholm

VÅRA KRISFÖRENINGAR

BORÅS

Träningslägenheter och boendestöd

Högagårdsgatan 20
507 53 Borås
Telefon: 073-314 48 51
E-post: boras@kris.a.se

FALKENBERG

Kollektivt boende och stödboende

Storgatan 21
311 30 Falkenberg
Telefon: 076-213 90 70
070-766 01 99

Unga KRIS

Telefon: 070-677 04 80
E-post:
alexander.bengtsson@ungakris.se

GÄVLE

Kålhagsgatan 4B
Ingång Övre Åkaregatan
802 53 Gävle
Telefon: 026-65 29 18
E-post: gavle@kris.a.se

Unga KRIS

Telefon: 070-642 11 21
E-post: gavle026@gmail.com

GÖTEBORG

Gruppboende och boende med bostöd (träningslägenhet)

Varholmsgatan 2D
414 74 Göteborg
Telefon: 076-288 48 92
E-post: goteborg@kris.a.se

MALMÖ

Gruppboende

Fricksgatan 1
214 26 Malmö
Telefon: 040-92 71 00
E-post: malmo@kris.a.se

NORRKÖPING

KRIS och Unga KRIS

Akutboende
Östra Promenaden 16
602 27 Norrköping
Telefon: 079-326 98 48
072-981 36 64
E-post: norrkoping@kris.a.se

STOCKHOLM

Drakenbergsgatan 16
117 41 Stockholm
Telefon: 08-327 100
E-post: stockholm@kris.a.se

STRÄNGNÄS

Unga KRIS

Nicandergatan 12
645 31 Strängnäs
Telefon: 073-722 46 79
E-post:
jan.ukkolin@ungakris.se

SUNDSVALL

Mansboende och kvinnoboende (stödboenden)

Västravägen 9
852 34 Sundsvall
Telefon: 060-15 12 11
E-post: sundsvall@kris.a.se

SÖDERTÄLJE

KRIS och Unga KRIS

Övre Torekällgatan 29
151 33 Södertälje
Telefon: 070-765 92 83
E-post: sodertalje@kris.a.se

UMEÅ

Slöjdgatan 8
903 25 Umeå
Telefon: 073-831 62 11
E-post: umea@kris.a.se

VÄRNAMO

Jönköpingsvägen 107A
331 34 Värnamo
Telefon: 070-286 14 02
E-post: varnamo@kris.a.se

VÄSTERÅS

Slottsgatan 6
722 11 Västerås
Telefon: 073-899 12 11
E-post: vasteras@kris.a.se

Unga KRIS

Telefon: 073-069 06 16
073-899 12 11
E-post: vasteras@ungakris.se

Posttidning B

Returadress:
KRIS Riksförbund
Gröndalsvägen 194
117 69 Stockholm

Vi ställer alltid upp!

Och du kan hjälpa oss i vårt arbete.

Vårt mål är att hjälpa och stödja människor ut ur ett liv fyllt av missbruk och kriminalitet in i en **hederlig och drogfri gemenskap**. En gemenskap där det finns en **stark kamratskap och en solidarisk förening som alltid ställer upp**. För att nå dessa gör vi nästan **2000 besök** på anstalter och häkten runt om i landet. Det är där inne som många bestämmer sig för att göra en livsförändring och med vår hjälp har de **mycket större chans** att klara av den resan tillbaka in i samhället.

STÖD KRIS GENOM STÖDKRIS! Vårt uppdrag är:

- att genom insamling av medel skapa resurser till att stödja **Riksförbundet Kriminellas Revansch i Samhället** i deras arbete för att **hjälpa och stödja** människor som lever eller har levt ett liv i missbruk, kriminalitet och utanförskap.
- att verka för **ökad kännedom** om **RIKSKRIS** och **KRIS** arbete och därigenom uppmuntra till gåvor och donationer.

www.stodkris.se info@stodkris.se

Stödgris är en insamlingsorganisation som är innehavare av 90-konto och är med det också kontrollerad av svensk insamlingskontroll och medlem i FRII som är Frivilligorganisationernas Insamlingsråd.

STÖDKRIS
hederlighet **drogfrihet**

Gröndalsvägen 194
117 69 Stockholm
Tel: 08 - 642 00 06

 swish 123 90 055 39
Plusgiro: 90 05 53-9
Bankgiro: 90 055 39

90
KONTO | **SVENSK**
INSAMLINGS
KONTROLL